

סג:

עין משפט‏‏**נר מצוה**

קנו א מיי פיה מהל' סנהדרין הלכה ב: קנו ב מיי פיה מהל' עין הלכה יא סמג לאוין לה:

קנח ג מיי פיה מהל' שותפין הלכה י סמג עשן עב טוע"ע י"ד סי' קמו סעיף ג וטוע"ע א"ח סי' קט סעיף א ועיין בסג"ה:

קנפ ד ה מיי פיה מהל' עין ה' יא סמג לאוין לה טוע"ע י"ד סי' קמז סעיף ד: קם ו מיי פ"ב מהל' מחסירי כספה הלכה י:

קסא ז טוע"ע י"ד סי' קמז סעיף ה:

תורה אור **השלם**

- ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו וְשֵׁם אֱלֹהֵים אֲחֻזְרִים לֹא תִזְכְּרוּ לֹא יִשְׁמַע עַל פִּי: שו"ת כנ"י
- וְכָל יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּ וְיִדְאוּן וְלֹא יוֹסִפוּ לַעֲשׂוֹת כַּדָּבָר הַרַע הַזֶּה בַּקִּרְבִּי: דברים יב
- כָּרַע בַּל קָרַם נְבוּ הָיוּ עֲצִיבֵיהֶם לִחְזֶה לִבְהֻמָּה נִשְׁאֲחִיבִים עֲמֻסוֹת מִשָּׂא לַעֲיָפָה: ישיעיהו יז
- וְאָתָם עֲנִי יְיָ הַשְׁכִּיחִים אֶת הַר קָדְשִׁי הַעֲרִיכִים לְגַד שִׁלְחָן וְהַמְמַלָּאִים לְמַנִּי מִמֶּנּוּ: ישיעיהו סה יא
- קָרְסוּ כָרְעוּ וַיִּחַדּוּ לֹא יִכְלוּ מִלֵּט מִשָּׂא וּנְפֻשָׁם בְּשִׁבְי הַקְּלָה: ישיעיהו מו
- דָּבְרוּ דְּבָרִים אֵלּוֹת שׁוֹא בֵרַת בֵּרִית וּפְרָח בְּרֹאשׁ מִשְׁפָּט עַל תַּלְמִי שְׂדֵי: לעגלות בית און

- יְגִירוּ שָׂכָן שׁוּמְרוֹן בִּי אֲבָל עָלִיו עֲמֹ וּבִמְרִיז עָלִיו יִגְלוּ עַל כַּבּוּדוֹ בִּי גִלָּה מִנֶּחֱ: יחזק' י ד-ה
- וְנִתְּתָה יוֹסֵפֹה לְחֻטָּא וַיַּעֲשֶׂה לָהֶם מִסְכָּה מִסְכָּפָם כְּתוּבָם עֲצִבִים מַעֲשֵׂה הָרָשִׁים כְּלָה לָהֶם הֵם אֹמְרִים וְבָחִי אֲדָם גִּלְגָּים יִשְׁקֹן: יחזק' י

- וְאֲנִשִּׁי בָבֶל עָשׂוּ אֶת סִכּוֹת בְּנוֹת וְאֲנִשִּׁי כוֹת עָשׂוּ אֶת נִרְגַל וְאֲנִשִּׁי חֲמַת עָשׂוּ אֶת אֲשִׁימָא: מלכים ב יז ל

- וְהָעָרִים עָשׂוּ נִבְחֻז וְאֶת תַּרְתָּן וְהַסְפְּרִים שׁוּרְפִים אֶת בְּנֵיהֶם בָּאֵשׁ לִאֲדָרְמֶלֶךְ וְעִנְמֶלֶךְ אֱלֹהֵי סַפְרָיוֹם: מלכים ב יז לא
- כִּזְבֵּר בְּנֵיהֶם מִזְבֻּחוֹתֵם וְאֲשֻׁרֵיהֶם עַל עֵץ רָעָן עַל גְּבֻעוֹת הַגְּבֻחוֹת: ירמיהו יז ב
- וְהַשְׁמִדְתִּי אֶת בְּמִיתָבִים וְהִבְרַתִּי אֶת חֲמוּצֵיכֶם וְנִתְּתִי אֶת פְּגָרֵיכֶם עַל פְּגָרֵי גִלְגָּלִיכֶם וְגִעְלָה נִפְשִׁי אֶתְכֶם: יקרא כו ל
- שָׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֱחָד: שמו"א

דברים ו ד

יִשְׂרָאֵל ידור בשמו וְלֹא יִקְיִים בשמו. אע"ג דהני ב' מלא ישמע נפקי ובסמוך נמי אמרינן דלא ישמע אזהרה למדיח אין זה לאו שבכללות דחדא מילתא היא שמשמיע שם עבדות כוכבים והא דלא נפקי כולהו מלא תזכירו משום דאי לא כתיב אלף חד קרא הוה מוקמינן ליה לנודר ומקיים א"נ משום עבדות כוכבים הכתובה צמורה דמותר להזכיר שמה אינטרין ואפ"ה לנדור ולקיים אסור מיהו קשה דלא ישמע הוי לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד וי"ל דמשום הכי קאמר ד"א לאוקמי לא ישמע אזהרה למדיח ומעיקרא לא פלגיניהו צב' קראי אלף לאסמוכיניהו צעלמא דעיקר מילתא דכולהו מלא תזכירו נפקא:

אסור דאדם שיעשה שותפות.

אמר ר' שמואל כ"ש

שזועה דעמה דאין לקבל הימנו ור"ת אומר מותר לקבל הימנו השזועה קודם שיפסיד כדאמר בפ"ק דמס' ע"ג (דף ו:): דמלוה ע"פ נפרעין ממנו מפני שהוא כמזיל מידם ולא חיישין דילמא אזיל ומודה ואע"ג דהתם ספק והכא ודאי מ"מ בזמן הזה כולן נשזעים צקדשים שלהן ואין תופסין בהם אלהות ואע"פ שמה שמוזכרין עמהם ש"ס וכוונתם לדבר אחר(י מ"מ אין זה שם עבדות כוכבים גס דעתם לעושה שמים ואע"פ שמשתפין שם שמים ודבר אחר לא אשכחן דאסור לגרום לאחרים לשתף ולפני עור ליהא דגני נח לא חסההו על כך^ט:

מרקוליס

הכתובה בתורה מותר להזכיר שמה והא היכא כתיבא דכתיב^ב כרע כל קרם נבו ואי לא כתיבא לא מתיב רב משרשיא ^גוראיה אחת מרובה בשלש שהיא כמגדיון לשילה שהן שתי טבילות ושני ספוגין הרי זה זב גמור אמר רבינא גד נמי מכתב כתיב דכתיב^ד העורכים לגד שלחן^ה אמר רב נחמן וכל ליצנותא אסירא חוץ מליצנותא דעבודת כוכבים דשריא דכתיב כרע כל קרם נבו ^וקרסו כרעו יחדו לא יכלו מלט משא ^זוכתיב^ח דברו לעגלות בית און יגורו שכן שומרון כי אבל עליו עמו וכמריז עליו יגילו על כבודו כי גלה ממנו אל תקרי כבודו אלא כבירו אמר רבי יצחק מאי דכתיב ^ועתה יוסיפו לחטא ויעשו להם מסכה מכספם כתבונם עציבים וגו' מאי כתבונם עציבים ^ימלמד שכל אחד ואחד עשה דמות יראתו ומניחה בכיסו בשעה שזוכרה

מוציאה מתוך חיקו ומחבקה ומגשקה מאי ^יזובחי אדם עגלים ישקון א"ר יצחק דבי רבי אמי שהיו משרתי עבודת כוכבים נותנים עיניהם בבעלי ממון ומרעיבים אותן לחוץ כיון שראו אותן רצין אחריהן וממשמשין בהן אומרים לו עבודת כוכבים חפץ כך יבא ויזבח עצמו לו אמר רבא האי זובחי אדם עגלים ישקון עגלים ישקון לזבוח אדם מיבעי ליה אלא אמר רבא כל הזובח את בנו לעבודת כוכבים אמר לו דורון גדול הקריב לו יבא וישק לו אמר רב יהודה אמר רב ^אאנשי בבל עשו את סכות בנות ומאי ניהו תרנגולת ^אאנשי כות עשו את נרגל ומאי ניהו תרנגול ^אאנשי חמת עשו את אישימה ומאי ניהו ברחא קרחא ^אהעוים עשו (את) ^אנבחן ואת תרתן ומאי ניהו כלב וחמור ^אהספרוים שורפים את בניהם (ואת בנותיהם) באש לאדרמלך וענמלך אלהי ספרוים ומאי ניהו הפרד והסום אדרמלך דאדר ליה למריה בטעינה וענמלך דעני ליה למריה בקרבא אף חזקיה מלך יהודה ביקש אביו לעשות לו כן אלא שסכתו אמו סלמנדרא אמר רב יהודה אמר רב יודעין היו ישראל בעבודת כוכבים שאין בה ממש ולא עבדו עבודת כוכבים אלא להתיר להם עריות בפרהסיא מתיב רב משרשיא ^אכזכור בניהם מזבחותרם וגו' וא"ר אלעזר כאדם שיש לו געגועין על בנו בתר דאביקו ביה ת"ש ^אונתתי פגריכם על פגרי גלוליתכם ^אאמר אליהו הצדיק היה מחזר על תפוחי רעב שבירושלים פעם אחת מצא תינוק שהיה תפוח ומוטל באשפה אמר לו מאיזה משפחה אתה אמר לו ממשפחה פלונית אני אמר לו כלום נשתיר מאותה משפחה אמר לו לאו חוץ ממני אמר לו אם אני מלמדך דבר שאתה חי בו אתה למד אמר לו הן אמר לו אמור בכל יום ^אשמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד אמר לו הם

לומר שאין לוקין עליו דברי רבי יהודה רבי יעקב אומר לא מן השם הוא זה אלא משום דהוה ליה לאו שאין בו מעשה ^אוכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו מכלל דרבי יהודה סבר לוקין עליו: הנודר בשמו והמקיים בשמו הרי זה בל"ת: הנודר בשמו והמקיים בשמו מנלך דתנאי ^אושם אלהים אחרים לא תזכירו בשלא יאמר אדם לחבירו שמור לי בצד עבודת כוכבים פלונית ^אלא ישמע על פך שלא ידור בשמו ולא יקיים בשמו ולא יגרום לאחרים שיידרו בשמו ויקיימו בשמו דבר אחר לא ישמע על פך אזהרה למסית ולמדיח מסית בהדיא כתיב ביה ^אוכל ישראל ישמעו ^אויראו וגו' אלא אזהרה למדיח ולא יגרום לאחרים שיידרו בשמו ושיקיימו בשמו מסייעא ליה לאבוה ^אשיעשה שותפות עם העובד כוכבים שמא יתחייב לו שבועה ונשבע בעבודת כוכבים שלו והתורה אמרה לא ישמע על פך כי אתא עולא בת בקלנבו אמר ליה רבא והיכא בת מר אמר ליה בקלנבו אמר ליה דהכתיב ושם אלהים אחרים לא תזכירו אמר ליה הכי אמר ר' יוחנן ^הכל עבודת כוכבים

הכתובה בתורה מותר להזכיר שמה והא היכא כתיבא דכתיב^ב כרע כל קרם נבו ואי לא כתיבא לא מתיב רב משרשיא ^גוראיה אחת מרובה בשלש שהיא כמגדיון לשילה שהן שתי טבילות ושני ספוגין הרי זה זב גמור אמר רבינא גד נמי מכתב כתיב דכתיב^ד העורכים לגד שלחן^ה אמר רב נחמן וכל ליצנותא אסירא חוץ מליצנותא דעבודת כוכבים דשריא דכתיב כרע כל קרם נבו ^וקרסו כרעו יחדו לא יכלו מלט משא ^זוכתיב^ח דברו לעגלות בית און יגורו שכן שומרון כי אבל עליו עמו וכמריז עליו יגילו על כבודו כי גלה ממנו אל תקרי כבודו אלא כבירו אמר רבי יצחק מאי דכתיב ^ועתה יוסיפו לחטא ויעשו להם מסכה מכספם כתבונם עציבים וגו' מאי כתבונם עציבים ^ימלמד שכל אחד ואחד עשה דמות יראתו ומניחה בכיסו בשעה שזוכרה מוציאה מתוך חיקו ומחבקה ומגשקה מאי ^יזובחי אדם עגלים ישקון א"ר יצחק דבי רבי אמי שהיו משרתי עבודת כוכבים נותנים עיניהם בבעלי ממון ומרעיבים אותן לחוץ כיון שראו אותן רצין אחריהן וממשמשין בהן אומרים לו עבודת כוכבים חפץ כך יבא ויזבח עצמו לו אמר רבא האי זובחי אדם עגלים ישקון עגלים ישקון לזבוח אדם מיבעי ליה אלא אמר רבא כל הזובח את בנו לעבודת כוכבים אמר לו דורון גדול הקריב לו יבא וישק לו אמר רב יהודה אמר רב ^אאנשי בבל עשו את סכות בנות ומאי ניהו תרנגולת ^אאנשי כות עשו את נרגל ומאי ניהו תרנגול ^אאנשי חמת עשו את אישימה ומאי ניהו ברחא קרחא ^אהעוים עשו (את) ^אנבחן ואת תרתן ומאי ניהו כלב וחמור ^אהספרוים שורפים את בניהם (ואת בנותיהם) באש לאדרמלך וענמלך אלהי ספרוים ומאי ניהו הפרד והסום אדרמלך דאדר ליה למריה בטעינה וענמלך דעני ליה למריה בקרבא אף חזקיה מלך יהודה ביקש אביו לעשות לו כן אלא שסכתו אמו סלמנדרא אמר רב יהודה אמר רב יודעין היו ישראל בעבודת כוכבים שאין בה ממש ולא עבדו עבודת כוכבים אלא להתיר להם עריות בפרהסיא מתיב רב משרשיא ^אכזכור בניהם מזבחותרם וגו' וא"ר אלעזר כאדם שיש לו געגועין על בנו בתר דאביקו ביה ת"ש ^אונתתי פגריכם על פגרי גלוליתכם ^אאמר אליהו הצדיק היה מחזר על תפוחי רעב שבירושלים פעם אחת מצא תינוק שהיה תפוח ומוטל באשפה אמר לו מאיזה משפחה אתה אמר לו ממשפחה פלונית אני אמר לו כלום נשתיר מאותה משפחה אמר לו לאו חוץ ממני אמר לו אם אני מלמדך דבר שאתה חי בו אתה למד אמר לו הן אמר לו אמור בכל יום ^אשמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד אמר לו הם

זכירת מוצחותם ואשריהם:
בסר דאזיקו ציט.
אחר שנתקשרו צה מעמלן תקפה חצינת

ארבע מיתות פרק שביעי סנהדרין

לומר שאין לוקין עליו. דמשמע שזה עונשו של לאו שאם הותרו ישרפנו ויפטר:
לא מן השם הוא זה. כלומר טעם זה אינו מן העיקר:
שמור לי. המתן:
לא יגרום לאחרים. לעובדי כוכבים:
וכל ישראל ישמעו ויראו. ולא יוסיפו לעשות עוד כדבר הרע הזה בקרבך:
בס צקלנצו. לן בצאותה עיר והיא נקראת על שם עבדות כוכבים שבה:
ראה אחס מרובם כשנש. זכ שראה ראייה ארוכה שהוא שופע כג' ראיות שנעשה בהן זכ גמור שהוא כמגדיון לשילה כשיעור מהלך מאותה עבדות כוכבים ששמה גדיון עד שילה שהן שתי טבילות ושני ספוגין שכן נתנו חכמים שיעור צין ראייה לראיה כדי לטבול ולהסתפג בצלוניות דהיינו צין ראייה ראשונה לשניה טבילה וספוג וכן צין שניה לשלישית:
קרם. נתר. כלומר כרע על צרכיו ונתרו דהיינו ליצנותא דאישתעי ציה קרא לא יוכלו מלט משא הרעי שצנקציהם לא יוכלו לטבול ונתרו:
לעגלות ציט און. על עגלים שצצית אל:
יגורו שכן שומרון. ידאגו שוכני שומרון:
כי אצל עליו עמו. שיטלס סמחריב וילן לו:
וכמריז. שהיו נושאין אותו:
עליו יגילו. ששומרים על כוזה משא שגלה מהם:
אלף כצידו. משא עגבותיו וריעי שצנה. ואע"ג דלאו

צעלי חיים ניהו ואין להם ריעי משתעי בהו קרא ל' גנאי:
מרעיציט אס העגלים. צעלי חיים שהיו עובדין אותן והיו מרעיצינ אותן ועושין דמות עצציהם של צעלי ממון כלומר דמות דיוקנס ומעמידין אותן צדד אצוסינה של עגלים ומחמתם שהיו רואין את הדמות תמיד היו מכירין אותן ורואין אחריהם וממשמשין בהן כלומר האצילנו ואומרינ להם הכומררים עבדות כוכבים חפץ כך וכו':
זובחי אדם. משמע אותן שזבחו האדם:
עגלים ישקון. לאחר מכלאן לעגלים ישקון:
ישקון לזבוח אדם מצעי ליה. להם הם הכומררים אומרים עגלים הללו נושקין אתכם לזבוח עזמכס להם:
ואנשי צצל עשו אס סכות צנות. פסוק א' צס' מלכים ב:אופן אומות שהוציב סמחריב צשומרון וצעריה ועשו להם עבדות כוכבים:
סרנגולת. לדמות תרנגולת היו עובדין וצלשונס קורין לתרנגולת סוכות צנות:
צרחא קרחא. עז. צרחא קרוי כל זאן והעז קרי ליה קרחא ע"ש שאין לו זמר כל כך:
נצחן. כלצ נוצח:
דאדר ליה למריז. מהדיר את דאדוניו ומכבדו שמשליך עליו משאו שהיה נרץ לטעון על זאדורו. אדר מלך מהדיר את מלכו כלומר את דאדוניו:
לעשות לו כן. לשורפו צאש כמו הספרוים:
סלמנדרא. חיה קטנה שיוצאה מתנור שהאש צוערת צו שצע שנים והסך מדמה אין האור שולט צו וצאחז מצינו כתוצ (מ"ב טז) גס את בנו העציר צאש ולא מצינו לו צן אלא חזקיהו:
אלא להסיר להם עריות צפרהסיא. שהיה ירכן תקפן על עריות אמרו נפרוק כל עול מורה מעלינו ואל ^אידיחנונו על העריות אצל על עבדות כוכבים לא תקפן ירכן:
כוזור צניהס מוצחוסס. משמע שהיו להם געגועין עליהם כלאס שס לו געגועין על צנו וצכורו נאחז והכי משמע כזכור צניהס דומה להם עליהן:
ספוחי רעצ. כמו נפוחי:
הס

מסורת הש"ס

א) [מוספ' ע"ז פ"ז ה"ה], ב) בקרא ויראון, ג) כסרות ב:, ד) צין פ"א מ"ה, ה) מגילה כה:, ו) [נצמגילה כה: לתא וכתיב דברו אלף הכי איתא רבי ינאי אמר מהכא לעגלות בית און וכו' וכן איתא בילקוט וכו"א כשאלתות על נכון וכצ"ל, ו) [שבת פג:], ח) בקרא כמיז נצחז וכן הגיה הגאון יעב"ץ וצ"ל, ט) [צ"ל אמרו], י) ס"א יזכינו אותנו, יא) צס':
לשן, יב) [ועי' מוס' מגילה כח. ד"ה מימי ומוס' כסרות ב: ד"ה אסור],

מוסף רש"י

לומר שאין לוקין עליו. שמתק לשהה הוא, טעמא דצא הכמוז הא לאו הכי לךי התומרי, ואע"ג דאין צו מעשה (ב"ם צא), לא מן השם הוא זה. אין טעם אז עיקר דלאו שמתק לשהה וכן לוקין עליו, אלא מפני מה המותרי אינו לוקא לפי שהוא לאו שאין צו מעשה (מכות ד: ובער"ז שבוועת ג:) דהוה ליה לאו שאין בו מעשה. יטב לו ולא אכל ומהלוי נעשה תמר (חורין פג), לא ישמע על פוך. בהגמרת פוך (בבברות ב:) שלא תעשה שותפות עם נכרי ושעז לך צע"ז של, מנאלת שאלת גורס שזכר על ירך (שמות כג יא). לעגלות בית און. לקול השמעה הנאה על עגלות בית און, יגורו שכיניהס כששומרון, כי אבל עליו. על העגל, וכמריז עליו יגילו. אשר היו רגילין לשמות עליו, עתה יתאכלו על כבודו כי גלה ממנו (מגילה כה:). אלא כבידו. כוכד משאו של רעי שהיה צו וכוזה עגבותיו ודומה לו כספרי יעניה (מז) לא יכלו מלט משא וגו' הוא משא של רעי, וכוותי מפרשין וכמריז עליו יגילו ממש, לשון שמחה, שהקל משאו שלהן, אצל אין לפרש כן שהעגל כולו גלה כחמה, שנטלו סמחריב (שם), יבא וישק לו. מי שזוכה צנו לעכורס כדאי הוא להיות נושא העגל שהרי דורון מצבי הקריב לו (חושע יג ב:).